

מסורת הש"ס

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נו.

עין משפט
נר מצוה

(א) דמאי פ"ה (מ"ג),
(ב) יבמות פ"ט: קדושין טו:
(ג) כ"ב פד: קמח תמורה ה,
(ד) דמאי פ"ה (מ"ד),
(ה) (מורה"ס, לקמן טו),
(ו) (שטות מ"ג: א) (פ"י)
(ז) (לקמן טו: א) (ו) (מכר)
(ח) קדושין: (ט) (ו) (פ"י)
הענין דמאי קדושין: מ"ד: דה
אם א"ע.

תורה אור השלם

1 ולא תשא עוליו חטא
בדרישכם את חלבו
ממנו ואת קדש בני
ישראל לא תחללו ולא
תמזונו: במדבר י"ז: כב
2 לא תוכל לאכל
בשעריך מעשר דגןך
ותירשך וצדקך ובכרת
בקרך וצאנך וכל ידךך
אשר חדר ונרבחתך
ותרומת דרךך:
דברים י"ב: י

הנהגות הב"ח

(א) ר"י ד"ה מפני וכו'
ולא אמרו: כי ע' כפי'
ה"ש כפ"ד ומעשר שני
משה ו' דחה טעם זה
טעם עשר ומכאן טעם אחר
על זה שאלו נטל היפה
כו" ע"ש:

מוסף רש"י

ולא תשא עוליו חטא
בהרימכם את חלבו: את
אם את תרומתו מן המזבח
משא: טעם (יבמות פ"ט:)
בהרימכם את חלבו לא תשא
טעם זה אם תרומתו את
הקדש שני משא: טעם
(קדושין טו: א) של עשרת
מלוא מן המזבח: (רש"י)
ב"ב קמ"ג: שהתורה קדש
ממנו שיהא ר"י וז"ל תהיה
להפליא ולא לחזור ולהתיר
(שם פ"ד: א) אם אינו קדוש
נשיאות חטא למח: את
לא עבד וכו' מדי ויחזור
ויתורם מן היפה ושם ושם:
אלו דברים שאין להם
אונאה: אפילו קולן ויחזר
ממתיק: (ב"ב י"ד: א) ונושא
שכר אינו משלם: נגינה
ואברה הכותיה כי לוי
דכתיב אל כנז יגנב ממנו
ושכחונו מ"ג.

מפני שאמרו. כלומר לפיכך הזקיקוהו לכל אלה לחללו תחילה
במעט ומחור ומחלל המעט ולא אמרו (א) שיטול היפה שבה ויאלתר
אם זו של מעשר הרי טוב ואם זו של חולין הרי של מעשר מחוללת
על זו מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק אבל כסף

על כסף לאו דרך חילול הוא ואפי'
מדוחק נמי לא וכיון דאף כסף על
נחשת לא המירו אלא בדוחק
הלך לא שיקים כן שביון מעשר
הוא ועוד שהפרוטות מחללות:
קטני מיסא. גבי מעשר דמאי מדוחק
אין שלל מדוחק לא וכיון דאמר
כסף על נחשת מדוחק אין שלל
מדוחק לא וגבי דמאי תנא מחללין
אלמא לרבי מאיר לא עשו בו מחוק:
מחמיר הוא באילנות. של מעשר
שני של דמאי וממנו באכילה קאי:
לא **הפירו למכור דמאי.** לא המירו
למכר הלוקח דמאי שימכרו לאחריס
עד שיעשר: **אלא לפיטון בלבד.**
פיטון חכר לא האריכוהו לעשר אלא
מוכרו כשהוא דמאי והלוקח ממנו
יפירש מעשיותיו שהכל יודעין

שהסיון מנחה עמי הארץ לוקח
שהסיון מן המשפיעין למכור
במדה גסה הוא דרכו לקנות פירות
מזנין ומוכרין לתנוונים: **ובעל**
הבית. הלוקח מעט הארץ: **בין**
קד ובין קד. בין שגא לחזור ולמכור
במדה גסה לתנוונים כסיון בין
שגא לחזור ולמכור במדה דקה
לתנוונים במדה פרוטה לרץ

לעשר קודם שימכרו לפי שהלוקח
ממנו סבור שהן מפירות ארצו
וכיון שהוא חכר מחזיקין אותו
בנחוקת עישר ואין מפרשין:
נחמס אומרים אחד סיון ואחד
נכל הבית. שגא למכור במדה
גסה בדרך המשפיעין וכדרך
הקטנות מוכר ושוכל לחבירו
שחוקת כל המוכרים ונותנין במדה
גסה בחוקת שלל עישרו דמאי הם
והלוקח מהם מעשר רב ואוכל. ונמסכת
דמאי (פ"ג מ"ה) מפרש ארז מדה
גסה כיכש שלשה קבין בלם שזה
דינר: **מן הנחמס.** עס הארץ:
מעשר. דמאי מן החמה כו'. ואפילו
מן דפוסין הרבה אין הכרחות
דמות זו לזו וי"ל שנחמס זה לקח
ככרות של דפוס זה מאיש אחד
וככרות של דפוס זה מאיש אחר
ועמי הארץ יש מהם שמעשרין ויש
מהם שאין מעשרין ושמה זה לא
עישר זה עישר והמפרש מזה על

זה מפרש מן החיוב על הפטור ואין שם מעשר חל עליו וממנו על
לכאן או מן הפטור על החיוב ואין שם מעשר חל עליו וממנו
שאלו כנגדו מחוקין לא חיישין דמאי להכי ואלוין למימר מה
גברא זנין. ולי עשו חיוק ככל תורה בשלמא מן האוננת על

החמה א"פ שהחמה יפה מן האוננת לא חיישין כדרכי אילנא:

לא התירו לטכור דמאי אלא לסיטון בלבד. וא"ל דנפרק הספיקה
(כ"ב דף פ"ה) ואם אמרין הלוקח ירק מן השוק כו' גמר
כלכו לקנות קנה ונחמייב נמערש ואי אפשר להחזירו אלא א"כ
יעשר אלמא אין מוכרין דמאי לעס הארץ וי"ל דהכל איירי למכור

לחבר וכו' וי"ל כמו שהמירו להאכיל
לעניים ולא כספא דמאי כך המירו
למכור לפיטון ולבעל הבית כשמוכרה
במדה גסה:

הלוקח מן הנחמס. הכי איתא
מתני' דדמאי פ"ה הלוקח
מן הנחמס מעשר מן החמה על
האוננת ומן האוננת מן החמה ואפי'
מדפוסים הרבה דברי ר"מ רבי
יהודה אומר שאני אומר חמס של
אמא היו משל אחד ושל היום משל
אחר הלוקח מן הפלטור מעשר מן
כל דפוס ודפוס דברי רבי מאיר
רבי יהודה אומר מאחד על הכל
והשאל קשה מאי קאמר בשלמא מן
האוננת כו' אלא מדפוסים הרבה
אמאי אדרבה מן האוננת על החמה
קשה טפי דמיקל מרבי יהודה דרבי
יהודה אומר אבל מדפוסים הרבה
לא פליג דקאמי שאני אומר חמס
של אמא היו משל אחד משמע דלא
פליג אלא לאוננת ועוד דאפילו
בפלטור דאמר ר' מאיר שרי ר'
יהודה מאחד על הכל כ"ש נחמס
וי"ל דה"פ דמתניתין הלוקח מן
הנחמס מעשר מן החמה על האוננת
אפילו מן החמה ולאוננת מדפוסים
הרבה דברי ר"מ ר' יהודה אומר
באוננת על החמה היכא שהם
מדפוסים הרבה שאני אומר של
אמא דהיינו האונן משל אחד כיון
דאיכא נמי דפוס משנה משל היום
והשאל קשה מאי שפיר בשלמא לזון
דשרי דיעבד צדאי ולכן בדמאי
מעשר אף למחמילא אלא כשהחמה
הלא רבי יהודה אומר שם אלא
רבי מאיר מיקל טפי מרבנן ורבינא
ידע שפיר דאמר ר"מ בפלטור משום
דמארי ותלם וזין אלא דמ"מ פריך
מכא דמיקל ר' מאיר מרבנן ואפי'
משני דלאו בקולא וחומרא תלי טעמא
דמ"מ אלא ברגילות ומנהג נחמס
מחד גברא זנין ולוקח פתמים ב'
מיני תבואות והכל דאחד ועושה
אותם בשני דפוסין כדי לידע ארז
מתבואה רעה ולחזר מעוברה ורבי
יהודה סבר כיון שהיא חמה ולאוננת

וגם הדפוסים משונים מוכח מילתא דמשני בני אדם לקח אבל בשני
של דפוסים אחד אפי' בפלטור לא חייש רבי יהודה: **נשיאות האבא**
אבא. ואם תאמר דלמא נשיאות חטא משום דלויכו בלא הפרשה:
אחרת וי"ל דמשמע קרא דהפרשה גרידא היו נשיאות חטא:

יאלא

אלא מן דפוסים הרבה יחוש דלמא מפרש מן הפטור כו' קשיא לא גרסינן דאפי' קא מתרן: **אמר אבי ר' אלעזר.** דקשיא
ליה וכי עשו חיוק כו' שפיר קשיא ליה: **ושמואל.** דשני הא מני ר"מ היא ואימי רביה מן המביא גט: **לא שפיר שני ליה.** כדמפרש
ואיל: **דקשיא ליה לרבי אלעזר.** וכי עשו חיוק בתרומת מעשר של דמאי שהיא קלה שאפילו תרומה ודאית אינה אלא במיתה בידי
שמים וז' האוכלה: **ומשני ליה שמואל.** שעשו חיוק לדבריהם באשת איש שאסור מורה שבה מיתה בידי אדם והיא חמורה: **ורב ששם.**
דאיתיה לשמואל מחילול שלל עשו בו חיוק בחילול של דמאי: **לאו שפיר אופכיה.** דהא חילול כי לא עבד ליה שפיר לאו בעלמא
הוא דלא תוכל לאכול וגו': **ולמאי דאופכי רב ששם רב יוסף שפיר שני ליה.** דאע"פ שמיקל ר"מ בפדיון כו': **פלטור.** הוא
לענין ככרות כסיון לענין תבואה לוקח ככרות הרבה ומוכר לתנוונים ולנחמסים: **מעשר מכל דפוס ודפוס.** אלמא חייש
דלמא אחי לאפרושי מן החיוב על הפטור: **אלא מאי אים לך למימר.** מאי שגא דחייש על הפלטור משום דמתרי תלמא זנין:
נחמס נמי. דלא חייש ליה ר"מ לא תקשי לך דקאמר נחמס מתוך שאינו לוקח הרבה ביהד תלינן למימר מהד גברא זנין
ויש אדם אחד עושה ככרות בדפוסין חלוקין: **בתנ"י.** אלו דברים שאין להם אונאה. בגמרא מפרש טעמא: **השטרות.**
המוכר שטרות לגבות חוב שבמכור ויטלו לעלמא: **והפקדושות.** גזר המוכר הקדש או המוכר עולמו שגפל בו מוס: **ולא ששלומו**
ארבעה וחמשה. אם טבח או מכר. ומשום הקדשות אצטרך למיתניה דאילו עבדים ושטרות וקרקעות לא שייך למימר דאילו ששלומו
ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד: **אינו נשבע.** שלא פשע שלא הזקיקוהו תורה לישבע עליהן: **אינו משלם.** אם נגנבו ממנו:
קדשים

קב"ח א מ"י פ"ד מהל'
מעשר שני הל' א
קב"ח ב מ"י פ"ד מהל'
מעשר הלכה ב:
קב"ח ג מ"י פ"ד מהל'
מעשר הלכה ב ופ"ו
מהל' במורה הל' א:
קב"ח ד מ"י פ"ד מהל'
תרומות הל' ג
(טו"ש"פ י"ד פ"י שלל שפ"ק
(ג):
קב"ח ה מ"י פ"ד מהל'
מעשר הלכה ו:
קב"ח ו מ"י פ"ד מהל'
מכירה הל' ח סמג
לחזון קט טו"ש"פ מ"מ פ"י
ר"ח שפ"ק טו:
קב"ח ז מ"י פ"ד מהל'
נגילה הל' א והל' ב
טו"ש"פ פ"י של סמג עשין
ע"א:
קב"ח ח מ"י פ"ד מהל'
שכירות הלכה א
סמג עשין פט טו"ש"פ ח"מ
פ"י פו שפ"ק גט ופ"ק מ
ופ"י אה שפ"ק א ופ"י אה
שפ"ק א:

